Talousvaliokunnalle

18.11.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö lausuu HE 266/2022 koskien kunnioittavasti seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Business Finland Venture Capital Oy:stä annettua lakia niin, että yhtiö voisi nykytehtävänsä - yritysten alkuvaiheen riskirahoituksen edistäminen - lisäksi tehdä myös yksittäisiä valtiontukea sisältäviä pääomasijoituksia. Sijoituspäätökset edellyttäisivät työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiantoa, VN:n talouspoliittisen ministerivaliokunnan puoltoa sekä EU:n komission hyväksyntää. Lainmuutoksella mahdollistettaisiin poikkeuksellisesti elinkeino- tai teollisuuspoliittiset sijoitukset.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Vuoden 2023 talousarvioesityksen täydentävään esitykseen sisältyy tähän tarkoitukseen 90 miljoonan euron määrärahaehdotus. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.12.2022.

Hallitusohjelmassa osana elinvoimainen Suomi –kokonaisuutta on tavoitteeksi asetettu uudistaa elinkeinorakennetta, vauhdittaa yritysten kansainvälistymistä, kasvua ja yöpaikkojen syntymistä. Hallitusohjelman mukaan keinona on muun muassa vahvistaa yritysten rahoitusasemaa ja omaa pääomaa, mikä on myös tämän lakimuutoksen tavoite.

Business Finland Venture Capital Oy on Suomen valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö. Yhtiö kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan ja sen omistajaohjauksesta vastaa Innovaatiorahoituskeskus Business Finland.

Yhtiö on perustettu vuonna 2014. Yhtiön tehtävänä on edistää yritysten alkuvaiheen liiketoimintaa perustamalla uusia rahastoja, tekemällä oman ja vieraan pääoman ehtoisia sijoituksia rahastoihin ja myöntämällä takauksia pääomarahastojen yksityisille sijoittajille.

Business Finland Venture Capital Oy:llä on tällä hetkellä rahasto-osuuksia 14 eri rahastossa. Business Finland Venture Capital Oy:n antamien sijoitussitoumusten yhteismäärä on noin 81 miljoonaa euroa ja sen kohderahastojen koko yhteensä noin 217 miljoonaa euroa. Yhtiön sijoituskohteena olevat pääomasijoitusrahastot ovat sijoittaneet noin 300 yritykseen.

**Yhtiön rahastosijoituksiin voi sisältyä valtiontukea.** Business Finland Venture Capital Oy:n valtiontukiohjelma on tullut voimaan joulukuussa 2020 ja on voimassa vuoden 2025 loppuun asti.

TEM hallinnonalalla yritysrahoituksen parissa toimivat Finnvera Oyj ja Suomen Teollisuussijoitus Oy (Tesi). Näistä on omat lainsäädäntönsä ja yhtiöillä on omat tehtävänsä ja roolinsa yrityskentän rahoittajina. Finnveran vastuut ovat mittavat kotimaan rahoituksessa, vientitakuiden ja erityistakausten osalta sekä vientiluottojen osalta kesäkuun lopun tilanteen mukaan 25.1 miljardia euroa. Tesi on pääomasijoitustoimintaa harjoittava ja valtion teollisuuspoliittisista omistuksista vastaava yhtiö, jonka tarkoituksena on edistää erityisesti suomalaista pientä ja keskisuurta yritystoimintaa sekä erityisin perustein suomalaisen teollisuuden rakenteellista uudistumista. Tässä tarkoituksessa yhtiö tekee sijoituksia pääomarahastoihin sekä tekee suoria pääomasijoituksia ja hankkii kohdeyrityksien osakkeita. Lain mukaan Tesin toiminnan on oltava markkinaehtoista eikä sijoituksiin sisälly valtiontukea. Vuonna 2021 Tesi sijoituksia yhteensä 207 miljoonalla eurolla. Yhtiön hallinnoimat pääomisijoitukset olivat vuoden lopussa 2353 miljoonaa euroa. Lisäksi TEM-kokonaisuudessa toimii Ilmastorahasto Oy, jota koskeva lakiesitys (HE 116/2022) on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä.

Yritysrahoituksen toimintaympäristössä on havaittu tarve luoda instrumentti valtiontukea sisältävälle valtion pääomasijoitukselle. Lainmuutoksen avulla

mahdollistettaisiin yksittäisten elinkeino- tai teollisuuspoliittisten, valtiontukea sisältävien pääomasijoituksen tekeminen. Käsillä oleva tehtävä ei luontevasti sovellu näiden muiden toimijoiden rooliin. Lähimpänä tätä uutta tehtävää olisi Tesi, mutta Tesin toimintaa ei esitetä muutettavaksi valtiontukea sisältäväksi toiminnaksi, jotta yhtiön asema säilyisi markkinaehtoisena markkinoiden luottamuksen ja toimivuuden näkökulmasta. Siten valtiontukea sisältävän oman pääoman ehtoisen suorien sijoitusten osalta tarkoituksenmukaisin toteuttaja olisi Business Finland Venture Capital Oy, jonka rahoitukseen voi jo nyt liittyä valtiontukielementti rahastosijoituksissa.

Lakimuutokseen liittyviä taloudellisia vaikutuksia on mahdollista arvioida vasta alustavasti. Tarkkaa tietoa ei ole siitä, kuinka monta tukea sisältävää oman pääoman ehtoista lain kriteerit täyttävää sijoitushanketta tulisi arvioitavaksi ja tehtäväksi tulevina vuosina. Kaikki toteutettavat hankkeet edellyttäisivät laaja-alaista vaikuttavuutta sekä talouspoliittisen ministerivaliokunnan puollon. Uuden 2 §:n 2 momentin perusteella tehtäviin sijoituksiin varautuminen edellyttää yhtiön määrärahojen lisäystä valtion talousarviomenettelyssä. **Uudet elinkeinopoliittiset sijoitukset edellyttävät aina komission ennakkohyväksyntää.**

Tukielementti voisi olla luonteeltaan esimerkiksi sellainen, että lainan korko voitaisiin sopia markkinaehtoista korkoa alemmalle tasolle. Tällöin tuen määräksi muodostuu todellisen ja laskennallisen markkinaehtoisen koron välinen erotus. Äärimmäisessä tapauksessa voisi olla riskinä sijoituksen menetys, mikäli kohdeyhtiön toiminta alkuperäisistä arvioista poiketen ei jatkuisikaan esimerkiksi yhtiön toiminnan epäsuotuisan kehityksen johdosta.

Toimenpiteiden avulla voidaan vahvistaa tietyn strategisesti tärkeän yhtiön ja laajemmin tietyn elinkeino- tai teollisuuspoliittisesti tärkeän toimialan tai klusterin elinvoimaisuutta. Toimenpiteellä voitaisiin vastata myös erityisesti poikkeuksellisissa olosuhteissa, kuten koronapandemian tai Venäjän hyökkäyssodan kaltaisten odottamattomien tapahtumien aiheuttamien taloudellisten haasteiden lievittämiseen. Toimenpiteellä voitaisiin vastata myös kyseisten

poikkeusolosuhteiden seurauksena kilpailijamaissa toteutettaviin erilaisiin toimenpiteisiin ja järjestelyihin. Poikkeuksellisiin tukea sisältyviin järjestelyihin liittyy viime kädessä aina mahdollisuus siihen, että valtio-omisteinen yritys saa alkuperäistä sijoitusta vastaavan määrän omistusta tukea sisältävää sijoitusta saavasta yrityksestä. Uuden tehtävän osalta omistajan tahdonilmaisut ovat keskeisiä sijoituspäätöksiä tehtäessä, millä on merkitystä arvioitaessa mm. yhtiön hallituksen vastuuta.

Mikko Huuskonen

Teollisuusneuvos, dosentti

Innovaatiot ja yritysrahoitusosasto

Työ- ja elinkeinoministeriö